

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра публічного управління та митного адміністрування

Кваліфікаційна робота бакалавра

за темою «МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО
ПРИЗНАЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «НОВА ПОШТА ГЛОБАЛ»))»

Виконала:
студент групи ПУ21-1
спеціальність 281 «Публічне управління
та адміністрування»
Кириченко Ілона Богданівна

Керівник: д.н. держ. упр.,
доцент
Квеліашвілі І. М.

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет / ННІ

Кафедра

Рівень вищої освіти

Спеціальність

Освітня програма

_____ управління _____

_ публічного управління та митного
адміністрування _____

_____ бакалавр _____

_ 281_ Публічне управління та
адміністрування ______ Публічне управління та
адміністрування _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри публічного управління
та митного адміністрування

_____ / Антонова О. В. /
„ ____ ” _____ 20 ____ року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ здобувачу вищої освіти

_____ Кириченко Ілона Богданівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ «Митне оформлення товарів подвійного призначення:
проблеми та перспективи (на прикладі діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»))»

керівник роботи Квеліашвілі І. М., д.держ. упр., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по УМСФ
від “30” квітня 2025 року № 314 кс

2. Строк подання здобувачем роботи на кафедру 11 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Митний кодекс України, Закон України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», Закон України «Про національну безпеку України», нормативно-правова регламентація здійснення митного оформлення товарів подвійного призначення, аналітичні довідки, статті та огляди щодо тематики дипломної роботи, інформація з офіційних сайтів Міністерств оборони, Державної митної служби України, наукові публікації, статистична інформація, публічна інформація ТОВ «Нова Пошта Глобал».

4. Зміст роботи (перелік питань для розробки). Провести загальну характеристику діяльності, системи управління ТОВ «Нова Пошта Глобал», проаналізувати

зовнішньоекономічну діяльність та проблеми митного оформлення товарів подвійного призначення, сформулювати пропозиції щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»

5. Перелік графічного матеріалу_ рисунки, таблиці, діаграми та інший графічний матеріал стосовно ключових аспектів дослідження

6. Дата видачі завдання 28 січня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/П	Назва етапів кваліфікаційної роботи *	Строк виконання етапів роботи	Примітка
	Визначення теми кваліфікаційної роботи	27.01.25	
	Складання змісту роботи, оформлення та затвердження завдання	28.01.25	
	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів	до 17.02.25	
	Збір та обробка статистичних і звітних даних	до 27.02.25	
	Проведення розрахунків та аналізу	до 10.03.25	
	Написання вступу	до 12.03.25	
	Написання розділу 1	до 24.03.25	
	Написання розділу 2	до 05.04.25	
	Підготовка висновків	до 15.04.25	
	Оформлення роботи	до 31.04.25	
	Подання на кафедру електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	до 06.06.25	
	Подання на кафедру кваліфікаційної роботи	до 11.06.25	
	Підготовка тексту доповіді і демонстраційного матеріалу	до 16.06.25	

Здобувач освіти

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

* Зазначено орієнтовний перелік етапів, який коригується керівником роботи

АНОТАЦІЯ

Кириченко І.Б. **Митне оформлення товарів подвійного призначення: проблеми та перспективи (на прикладі діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»)**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

Метою бакалаврської роботи є аналіз проблем митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» та розробка рекомендацій стосовно їх вирішення та уникнення у роботі підприємства.

У роботі досліджено питання митного оформлення товарів подвійного призначення на прикладі діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал». Розкрито теоретичні засади аналітичного опрацювання проблеми та проаналізовано чинну нормативно-правову базу, яка регламентує порядок ввезення та вивезення товарів подвійного призначення. Проведено характеристику підприємства, досліджено його виробничо-господарську, управлінську та зовнішньоекономічну діяльність, що дозволило визначити основні особливості роботи у сфері міжнародної логістики. В ході дослідження було виявлено ряд проблем: відсутність чітко розробленої технології митного оформлення товарів подвійного призначення; складнощі з отриманням дозвільної документації, висновків, ліцензій та дозволів; необхідність посилення управлінського контролю над процедурою оформлення таких товарів. Також встановлено, що умови праці адміністративного персоналу є допустимими, тоді як праця складських робітників із використанням автотранспорту віднесена до шкідливих. За результатами дослідження розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення процедур митного контролю, оптимізації процесу оформлення документів, зменшення часу проходження митних процедур та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Також розглянуто питання забезпечення охорони праці персоналу.

Ключові слова: митне оформлення, товари подвійного призначення, зовнішньоекономічна діяльність, дозвільні документи, експортний контроль, система менеджменту, оптимізація процесів.

SUMMARY

Kirichenko I.B. Customs clearance of dual-use goods: problems and prospects (based on the case of Nova Poshta Global LLC).

Bachelor's qualification thesis for obtaining an educational degree in specialty 281 «Public Administration». University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The aim of the bachelor's thesis is to analyze the problems related to the customs clearance of dual-use goods at Nova Poshta Global LLC and to provide recommendations for resolving and preventing such issues within the company.

The thesis examines the customs clearance of dual-use goods based on the activities of Nova Poshta Global LLC. The theoretical foundations of analyzing the issue are presented, and the current regulatory framework governing the import and export of dual-use goods is analyzed. The company's profile is described, and its production, economic, management, and foreign economic activities are studied, which made it possible to identify key features of its operations in the field of international logistics.

The study identified a number of problems: the lack of a clearly developed technology for the customs clearance of dual-use goods; difficulties in obtaining permits, approvals, licenses, and authorizations; the need to strengthen managerial control over the customs clearance procedures for such goods. It was also established that working conditions for administrative staff are acceptable, while warehouse workers operating forklifts are exposed to harmful working conditions.

Based on the research results, practical recommendations have been developed to improve customs control procedures, optimize the document processing workflow, reduce customs clearance times, and increase the efficiency of the company's foreign economic activities. Occupational health and safety issues for the staff have also been considered.

Key words: customs clearance, dual-use goods, foreign economic activity, permits, export control, management system, process optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	7
1.1. Сутність та особливості контролю за переміщенням товарів подвійного призначення	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення контролю за переміщенням через митний кордон товарів подвійного призначення	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ «НОВА ПОШТА ГЛОБАЛ»	16
2.1. Особливості організаційно-управлінської діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»	16
2.2. Аналіз проблем митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»	22
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ «НОВА ПОШТА ГЛОБАЛ»	29
3.1. Обґрунтування пропозицій щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»	29
3.2. Пропозиції спрощення процедури отримання дозволу Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів	36
ВИСНОВОК	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

На сьогодні тема товарів військового використання та подвійного призначення є актуальною як ніколи. Дослідження товарів подвійного використання може сприяти розвитку новітніх технологій, як в цивільній, так і військовій галузях. Такі товари є високотехнологічними і мають неабиякий економічний потенціал для держави. Проте міжнародні передачі таких товарів спричиняють певні ризики, як і для суб'єктів господарювання, так і для держав загалом. Використання товарів подвійного використання для військових та терористичних дій ставить під загрозу національну безпеку.

Актуальність дослідження щодо митного оформлення товарів подвійного призначення полягає в запобіганні поширенню зброї масового знищення, забезпеченні економічної безпеки держави, технологічному розвитку даної галузі тощо.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є дослідження проблем митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» та визначення напрямів вирішення та уникнення таких проблем на підприємстві.

Основні завдання: дослідити сутність та особливості контролю за переміщенням товарів подвійного призначення; проаналізувати нормативно-правове забезпечення контролю за переміщенням через митний кордон товарів подвійного призначення; надати загальну характеристику діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»; охарактеризувати систему управління ТОВ «Нова Пошта Глобал»; здійснити діагностику управлінсько-господарської діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»; провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»; виявити проблеми митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»; обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»; розробити конкретну, чітку технологію опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів

подвійного призначення; обґрунтувати процедуру отримання дозволу від Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів в галузі експортного контролю.

Об'єктом дослідження є процес митного оформлення подвійного призначення, які переміщуються міжнародними експрес-перевезеннями та обробляються ТОВ «Нова Пошта Глобал».

Предмет бакалаврської кваліфікаційної роботи є особливості, проблеми та шляхи удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення в діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал».

Відповідно до поставленої мети та завдань дослідження у роботі використано сукупність методів наукового пізнання. Так, у роботі застосовувались: історико-системний метод – для аналізу розвитку ТОВ «Нова Пошта Глобал»; системний метод використовувався при визначенні системи управління та організаційної структури тощо; логічні методи і прийоми – дедукція, індукція, аналіз, синтез – застосовуються впродовж здійснення усього дослідження.

Практична значущість проаналізованої теми полягає в створенні рекомендацій стосовно вирішення проблем митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал», що сприятиме покращенню становища підприємства, задоволенню потреб клієнтів, отриманню компанією свого прибутку, забезпечення дотримання митного законодавства, запобігання ризикам використання товарів військового призначення для порушення національної безпеки тощо. Розроблені рекомендації дають змогу підприємству розвиватися та ставати більш конкурентоспроможними на вітчизняному та міжнародному ринках.

Структура роботи: вступ, три розділи (десять підрозділів), висновки, загальний обсяг яких складає 60 сторінки. Список використаних джерел містить 50 найменувань, у тому числі 2 іноземною мовою. У роботі вміщено 5 рисунків та 7 таблиць. Положення основного текст у доповнює матеріал, викладений у 1 додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

1.1 Сутність та особливості контролю за переміщенням товарів подвійного призначення

Міжнародна безпека є важливою, і водночас складною функцією світового господарства. Поняття міжнародної безпеки пов'язане з таким станом світової політики, за якого виключається ймовірність загроз для мирного співіснування народів та порушення глобального порядку [1].

Із запровадженням воєнного стану в Україні митна система зазнала суттєвих трансформацій. Було ухвалено низку нормативно-правових актів, спрямованих на спрощення процедур імпорту життєво необхідної продукції як для цивільного населення, так і для потреб Збройних Сил України. Зокрема, впроваджено спеціальні правила щодо оформлення гуманітарних вантажів та товарів, що можуть мати як цивільне, так і військове застосування [2].

При розвитку міжнародних передач товарів та обміну технологіями між країнами, сучасна занепокоєність технологіями подвійного використання виникла разом із побоюваннями щодо поширення технологій, пов'язаних з ядерною зброєю, в перші дні холодної війни. Ці проблеми були зосереджені на очевидних цілях, таких як спеціальні сталі, високоточні автоматизовані виробничі інструменти та обладнання, а також високопродуктивне програмне та апаратне забезпечення, тобто матеріали та інструменти, які легко адаптуються до проєктування та виробництва ядерної зброї. Зовсім недавно акцент змістився на неядерний технологічний контекст, включаючи перш за все біологічні та інформаційні технології, постійні дослідження та розробки яких покращили соціальне та економічне благополуччя людини. При цьому такий

стрімкий розвиток спричиняє проблеми, пов'язані із застосуванням зазначених технологій у терористичних цілях [3].

Система контролю ЄС за товарами подвійного використання вимагає ліцензування брокерської діяльності та експорту окремих визначених видів товарів подвійного використання компетентними органами країни-члена ЄС. Режими санкцій ЄС можуть обмежувати умови отримання експортером або брокером необхідних ліцензій або розширювати перелік товарів, які підпадають під таку систему контролю. ЄС також веде загальний список товарів військового призначення. Експортування або брокерська діяльність щодо таких товарів підлягає ще більш жорстким ліцензійним вимогам, обов'язковим на рівні країни-члена ЄС. Режими санкцій ЄС можуть включати повну заборону на торгівлю зброєю з певною країною, що не дозволяє країні-члену ЄС надавати ліцензії на експорт будь-яких товарів військового призначення до такої країни [4].

У сфері експортного контролю однією з ключових складностей є визначення, чи належить той чи інший товар до категорії контрольованих. Виникають труднощі з технічною ідентифікацією продукції, що часто пов'язані з недостатнім рівнем спеціалізованої підготовки працівників, які здійснюють такі оцінки. Це, своєю чергою, ускладнює процес прийняття обґрунтованих рішень щодо можливості експорту чи імпорту певних товарів. Особливу складність викликає експертиза товарів військового призначення, які можуть мати подвійне – у тому числі цивільне – використання. У цьому контексті додатковою проблемою залишається відсутність чіткого і досконалого нормативного регулювання, що визначає коло осіб та організацій, які мають право проводити такі державні експертизи [5].

Механізм митного контролю й оформлення продукції, яка підпадає під державний експортний контроль, ґрунтується на положеннях Митного та Податкового кодексів України, а також низки спеціальних законодавчих і нормативно-правових актів, що регулюють правила міжнародного переміщення стратегічно важливих товарів і процедур, пов'язаних з митним контролем [6].

Процедура декларування передбачає надання митній службі митної декларації – у письмовій, електронній або усній формі – разом з іншими необхідними документами та інформацією для проведення митного контролю й оформлення [7].

Ключовою функцією митного контролю є забезпечення дотримання вимог законодавства під час переміщення товарів, осіб і транспортних засобів через митний кордон, зокрема шляхом своєчасного і повного справляння митних платежів [8].

Щодо поштових відправлень, митні формальності включають всі дії, які мають бути виконані як митними органами, так і відправником чи отримувачем, включно з оформленням, поданням поштових відправлень митниці, а також нарахуванням і стягненням мита та податків [9]. Для товарів, що переміщуються в межах міжнародних поштових або експрес-доставок, діють спрощені митні процедури, що сприяють оперативності та ефективності їх оформлення.

Процедура митного оформлення відправлень починається після того, як уповноважена особа митного органу отримує від декларанта належним чином оформлені документи й відомості відповідно до чинного законодавства [2].

Відповідно до положень статті 4 Митного кодексу України, митне оформлення охоплює виконання всіх необхідних формальностей, що дозволяють випуск товарів і транспортних засобів для подальшого переміщення через митний кордон. Основним його завданням є здійснення контролю за товарами та транспортом, а також забезпечення належного справляння митних платежів [10].

Підприємства, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, зобов'язані повністю дотримуватися вимог митного законодавства, зокрема подавати достовірну інформацію про всі товари й транспортні засоби, що перетинають митний кордон, у встановленій формі. Для митного оформлення необхідно надати: митну декларацію; копії ліцензій та дозволів відповідних органів, якщо товар підлягає спеціальному контролю; зовнішньоекономічний

контракт; документи про сплату митних зборів; транспортні документи, рахунки-фактури та інші документи, зазначені у самій декларації [10].

1.2 Нормативно-правове забезпечення контролю за переміщенням через митний кордон товарів подвійного призначення

Особливо суворого контролю під час митного оформлення потребують товари, що здатні слугувати як у цивільній, так і у військовій сфері. Йдеться про певні види обладнання, матеріалів, технологій або програмного забезпечення, які, хоча й не мають безпосереднього військового призначення, можуть бути використані у створенні або застосуванні озброєнь, зокрема зброї масового знищення. Саме тому їх переміщення контролюється в рамках системи експортного контролю. Такий підхід дозволяє державі запобігати потенційному використанню цих товарів у терористичних цілях або для порушення міжнародних домовленостей щодо нерозповсюдження зброї. Відповідні положення викладено в Законі України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та товарів подвійного використання» від 20.02.2003 № 549-IV [11].

Щоб забезпечити воєнну безпеку України - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз (згідно з ЗУ «Про національну безпеку України» [12]), органи виконавчої влади з питань національної безпеки України повинні контролювати дотримання всіх вимог та стандартів при міжнародних передачах товарів військового використання та подвійного призначення.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 86, якою затверджено Порядок здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання [13], до цієї категорії належать такі товари, які можуть застосовуватись при виготовленні звичайного озброєння, спеціального або військового обладнання, а також у розробці ракетних систем, ядерної, хімічної, біологічної або токсичної зброї.

Питання контролю та регулювання міжнародних передач товарів подвійного використання почало підніматися ще з часу Другої світової війни.

Регулюють рух товарів військового використання та подвійного використання такі міжнародні нормативно-правові акти: Резолюція Ради безпеки ООН № 1540 [14], Стратегія безпеки ЄС [5; 11; 14–16] [15], Договір про нерозповсюдження ядерної зброї [16], Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення [17], Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення [18], Регламент ЄС № 428/2009 [19].

З метою сприяння міжнародній безпеці та стабільності шляхом посилення відповідальності при міжнародних передачах товарів військового використання та подвійного призначення у 1995 році було створено Вассенарську домовленість [20].

З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України, Кабінет Міністрів України постановив, що на період воєнного стану пропуск гуманітарної допомоги, (у тому числі таких товарів гуманітарної допомоги, як спеціальні засоби індивідуального захисту (каска, бронежилети, тканини для бронежилетів тощо); безпілотні літальні апарати та їх частини цивільного призначення та подвійного використання від донорів) здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання в паперовій або електронній формі декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар [21].

Для визначення можливості віднесення товару до товарів військового призначення працівникам митних органів під час здійснення митного оформлення належить керуватись супровідною документацією на цей товар від виробника/розробника (керівництво з експлуатації, паспорт, можливе посилання в них на військові стандарти тощо), а також брати до уваги документи, які оформлювались уповноваженими органами держави-експортера товару (митні декларації, ліцензії на експорт/транзит тощо) [22].

Під час міжнародного переміщення товарів військового призначення та подвійного використання обов'язково проводиться їх експертиза. Вона може

бути як державною, так і недержавною. Державну експертизу у сфері експортного контролю здійснює Держекспортконтроль, а також інші органи виконавчої влади в межах своїх повноважень. Недержавну експертизу можуть проводити юридичні особи, які отримали відповідний дозвіл від Держекспортконтролю; при цьому вона носить рекомендаційний характер. Висновки недержавної експертизи можуть бути враховані під час проведення державної («Положення про порядок проведення експертизи в галузі державного експортного контролю» [23]).

Державна служба експортного контролю виконує такі функції: приймає участь у державній політиці України в галузі експортного контролю; контролює дотримання законодавства суб'єктами господарювання при здійсненні міжнародних передач товарів; видає дозволи (висновки) на здійснення міжнародних передач товарів військового використання та подвійного призначення суб'єктам зовнішньоекономічних операцій; надає суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на експорт, імпорт товарів військового призначення і так само припинення таких повноважень тощо (згідно з Указом Президента України «Про розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері військово-технічного співробітництва з іноземними державами» [24]).

Отже, визначення належності товарів до товарів військового використання чи подвійного призначення покладається на імпортера. Визначити це можна за характеристиками товарів, за супровідною документацією на нього від виробника. У випадку, якщо товар належить до товарів подвійного призначення (за наявності документального підтвердження), він може ввозитися на територію країни без окремого дозволу Держекспортконтролю. Якщо ж, даний товар визначено як військовий, його ввезення на територію країни здійснюється суто за дозволом Держекспортконтролю [25].

У період дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» [26] було

затверджено перелік товарів, які вважаються гуманітарною допомогою і не потребують окремих процедур визнання таких товарів гуманітарною допомогою згідно з Постановою Кабміну №224 [27]. Таким чином це дозволяє скоротити витрати та прискорити митне оформлення товарів першої необхідності для населення під час воєнного стану.

На початку 2023 року уряд ухвалив постанову про спрощення та прискорення процесу ввезення товарів подвійного використання в Україну. Дана постанова розширила номенклатуру товарів подвійного призначення, які можуть імпортуватися як і фізичними, так і юридичними особами без дозволу Державної служби експортного контролю: БПЛА, їх комплектуючі, засоби керування; апаратура керування вогнем; камери, прилади нічного та телевізійного бачення, оптичні приціли для зброї; засоби зв'язку, Data Link, глушники, з'ємні обойми; обладнання радіопротидії або обладнання для боротьби з радіопротидією (в тому числі, антидронові рушніці); польові генератори, «спеціально призначені» або «модифіковані» для військового «використання; програмне забезпечення воєнного призначення; технології для розроблення, виробництва, ремонту виробів воєнного призначення тощо [28].

Дозвіл Державної служби експортного контролю залишається потрібним для ввезення військових товарів летальної дії: гармати, гаубиці, артилерійська зброя, міномети, протитанкова зброя, пускові установки, військові вогнемети, гвинтівки, гладкоствольна та нарізна зброя, безвідкатні гармати; боєприпаси, бомби торпеди, керовані та некеровані ракети, гранати міни, вибухівка; танки, літаки, надводні й підводні військові кораблі; хімічна, бактеріологічна, біологічна зброя, бойові отруйні речовини; лазерні системи, «спеціально призначені» для руйнування цілі; ядерні енергетичні чи силові установки, у тому числі «ядерні реактори військового призначення» [29].

Відповідно до Закону України від 20.02.2003 № 549-IV «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [30] Державна служба експортного контролю України відповідає за впровадження та забезпечення режиму експортного

контролю в країні. Це Відомство відповідає за видачу ліцензій на експорт і транзит товарів подвійного використання, а також за проведення інспекцій і розслідувань з метою забезпечення дотримання правил експортного контролю. Втім, результативність функціонування системи експортного контролю в Україні викликає певні сумніви з огляду на наявність таких проблем, як корупційні прояви, політична нестабільність та недостатній рівень інституційної спроможності. Такі умови можуть істотно обмежувати ефективність діяльності Державної служби експортного контролю, зокрема щодо належного нагляду та забезпечення дотримання встановлених вимог. Це, у свою чергу, підвищує ймовірність порушень, пов'язаних із незаконним переміщенням технологій та товарів, що мають чутливий характер [31].

Згідно із статтею 20 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [32] міжнародні операції товарів військового використання, які можуть становити державну таємницю, а також нести небезпечний характер для суспільства, повинні здійснюватися виключно уповноваженими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Призначення уповноважених суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності належить Кабінету Міністрів України.

Для отримання таких повноважень суб'єкт господарювання повинен надіслати офіційного листа до Держекспортконтролю разом із заявою про отримання повноважень на здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та товарів, які можуть містити державну таємницю. Розгляд даної заяви Держекспортконтролем не може перевищувати 40 днів з дня подання. Після розгляду заяви Держекспортконтроль готує висновок, в якому надає або скасовує повноваження для суб'єкта господарювання («Про порядок надання повноважень на право здійснення експорт, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю» [33] та «Інструкція про надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю» [34]). Держекспортконтроль має право затребувати від заявника інші документи, необхідні для прийняття

обґрунтованого рішення («Про порядок надання гарантій та здійснення державного контролю за виконанням зобов'язань щодо використання у заявлених цілях товарів, які підлягають державному експортному контролю» [35]). Для суб'єкта міжнародних передач, який має намір отримати повноваження на експорт, імпорт товарів військового використання та подвійного призначення, повинна бути встановлена система контролю та державна атестація, яка проводиться Держекспортконтролем («Порядок державної атестації системи внутрішньофірмового експортного контролю, створеної суб'єктом здійснення міжнародних передач товарів» [36]).

До юридичної особи, яка порушує вимоги законодавства у галузі державного експортного контролю, застосовуються санкції, передбачені законодавством (згідно з «Порядком розгляду справ про порушення юридичними особами вимог законодавства у галузі державного експортного контролю» [37] та «Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в галузі державного експортного контролю» [38]).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ «НОВА ПОШТА ГЛОБАЛ»

2.1 Особливості організаційно-управлінської діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал»

Своє існування Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова пошта» почало в 2001 році в Полтаві як приватна власність. Заснували підприємство Володимир Поперешнюк та В'ячеслав Климов. Статутний капітал ТОВ «Нова Пошта Глобал» становить 9 999 999,99 грн.

Наразі ТОВ «Нова пошта » в собі включає групу компаній: Nova Post, яка займається поштовими відправленнями по всій Європі; Nova Global, яка більше уваги приділяє розвитку поштових перевезень у Великобританії, Азії, Північній та Південній Америці⁺; Novapay – компанія, яка займається грошовими переказами та активно розвиває свою міжнародні платіжну систему; Supernova – авіакомпанія, яка займається вантажними перевезеннями по всьому світу [39].

В 2015 році ТОВ «Нова Пошта» створює новий вид сервісу – міжнародний, а саме ТОВ «Нова Пошта Глобал». Перші міжнародні представництва були створені у Молдові і Грузії. Згодом кордони розширилися, новими країнами-партнерами стали Румунія, Польща, США, Китай, Литва. Наразі очікується співпраця з Німеччиною та Чехією [40; 41].

Згідно з КВЕД (ДК 009:2010) основним видом діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал» є інша допоміжна діяльність у сфері транспорту (Н 52.29) [42], що передбачає митно-брокерські послуги, послуги з перевезення вантажів та документів, експедиції вантажів, послуги з виконання вантажно-розвантажувальних робіт, пакування та маркування вантажів тощо.

Основна центральна сортувальна станція (далі – ЦСС) розміщена у с. Муроване, неподалік від м. Львів на території Львівського інноваційного терміналу. Площа підприємства становить 55 тис.м². На території ЦСС також працює Державна Митна Служба, яка здійснює митний контроль та оформлення вантажів. На рахунку компанії налічується 8 5000 відділень, 13 600 поштоматів[43], 372 мільйони відправлених посилок, 335 мільйонів фінансових транзакцій та 30 000 працівників. Кількість працівників в ТОВ «Нова Пошта Глобал» становить 2500 осіб. Компанія співпрацює з більше, ніж 5000 великих українських та міжнародних компаній, такими як Aliexpress, IHerb, Joom, DHL, FedEx, eshopworld, Beautynetkorea, InPost, Velox та багато інших. До конкурентів досліджуваної компанії належать АТ «Укрпошта», «MeestExpress», «Justin» [42].

ТОВ «Нова пошта Глобал» є досить великою компанією, тому планування є важливим аспектом в її діяльності для забезпечення ефективного функціонування всіх процесів та управління витратами підприємства. В своїй діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал» використовує стратегічне планування. При плануванні подальшої діяльності керівники аналізують сильні та слабкі сторони компанії, можливості в перспективі та ризики, яких варто уникнути або мінімізувати.

До стратегічного або довгострокового планування досліджуваної компанії можна віднести найголовнішу ціль – це лідерство в сфері експрес-відправлень в Україні, а також вихід та закріплення на міжнародному ринку логістичних послуг. Для цього підприємство розробляє певні завдання, такі як досягнення певних показників продуктивності у діяльності, відкриття нових відділень та поштоматів, розвиток ІТ-технологій, розширення інфраструктури та автопарку, закупівля нового обладнання та залучення до роботи кваліфікованих працівників.

Плануванням діяльності на ТОВ «Нова Пошта Глобал» безпосередньо займаються власники компанії, генеральний директор, регіональні директори, директор департаменту фінансів та директор департаменту розвитку.

Лінійно-функціональна система управління (див. Додаток А) дозволяє розподілити повноваження на ТОВ «Нова Пошта Глобал» по вертикалі, проте обов'язки та відповідальність за функціями виконує окремий функціональний департамент та відділ. На чолі компанії стоїть генеральний директор ТОВ «Нова Пошта Глобал» – Беневитський Юрій, який разом із регіональними директорами приймають стратегічні рішення у фінансовій, інноваційній, маркетинговій та інших сферах розвитку підприємства. Всього на підприємстві працює 2500 осіб, які поділені на 9 департаментів, а ті в свою чергу – на 26 відділів. Керує кожним департаментом директор (наприклад, директор департаменту розвитку, директор департаменту фінансів), а його заступники очолюють відділи (наприклад, заступник із інформаційних технологій, заступник із регіональних продажів та ін.).

ТОВ «Нова Пошта Глобал» дотримується позиції, що кваліфікованих працівників потрібно мотивувати задля досягнення конкретних цілей компанії, для збільшення продуктивності праці, для покращення якості послуг та отримання прибутку. Заробітна плата виплачується працівникам двічі на місяць: перша частина – аванс, а друга частина – основна заробітна плата [42]. Адміністративний персонал отримує фіксовану заробітну плату щомісячно. Виробничий персонал працює за погодинною оплатою праці, тобто заробітна плата працівника визначається на основі кількості робочих годин, які він відпрацював. Основна система оплати праці залежить від кваліфікації працівника, його трудових функцій тощо.

Також дана компанія використовує додаткову систему оплати праці працівників: премії, надбавки, доплати, бонуси. Вони виплачуються за перевиконання плану, за нічні зміни, за вихід на роботу в позаробочий час, за якісне надання послуг клієнтам та ін.

Окрім цього, в ТОВ «Нова Пошта Глобал» впроваджене моральне стимулювання працівників: підвищення, система внутрішніх нагород, участь в різних семінарах та тренінгах, можливість стажування у різних підрозділах та в

різних регіонах, організація соціальних заходів, соціальний пакет, який включає в себе медичне страхування, щорічні відпустки, лікарняні відпустки.

Оскільки дане підприємство має грандіозні довгострокові цілі і прагне їх чимшвидше досягнути, тут має місце контроль всіх процесів, ресурсів та термінів їх виконання. В своїй діяльності компанія використовує попередній, поточний та завершальний контроль, які в сукупності дозволяють контролювати весь процес від початку до кінця і тим самим забезпечує дотримання всіх стандартів та вимог.

При попередньому контролюванні керівники підприємства встановлюють стандарти та вимоги стосовно виконанні конкретних завдань: обсяг випуску вантажів, якість надання послуг, мінімальний термін випуску максимальної кількості вантажів, кількість залучених ресурсів. Саме при попередньому контролі керівники та спеціалісти підприємства мають змогу переконатися, що всі процеси виконуватимуться згідно з інструкціями та правилами, що плани є реалістичними, визначити, які фактори можуть позитивно та негативно впливати на ці процеси, передбачити ризики та можливості їх уникнення.

Поточний контроль дозволяє відслідковувати процеси в часі їх реалізації. На ТОВ «Нова Пошта Глобал» поточний контроль відбувається через системне забезпечення «Cargo», яке дозволяє проводити моніторинг та аналіз робочих процесів, етап, на якому знаходиться вантаж, обсяг вантажів, які опрацьовуються, час, потрібний для митного оформлення посилок та інше. Також даний вид контролю включає в себе оцінку основних показників продуктивності: обсяг випуску посилок, обсяг залучених ресурсів, час виконання завдань. Оцінкою продуктивності займається керівник кожного департаменту, що дає змогу виявити потенційні проблеми більш вузько та вирішити проблему на початковому її етапі.

Під час завершального контролю здійснюється оцінка виконаних робіт, чи досягнуті поставлені цілі та дотримані всі вимоги і стандарти [42]. Завершальний контроль також здійснюється через «Cargo». Керівник

департаменту перевіряє документацію, оцінює ефективність та продуктивність праці, виявляє слабкі сторони та ризики, які виникнули.

На етапі регулювання складається звіт, в якому вказуються наявні проблеми, відхилення при здійсненні виробничих процесів, які були виявлені при контролюванні і вживаються заходи щодо вирішення проблем та вдосконалення подальших процесів.

Автоматизований контроль на ТОВ «Нова Пошта Глобал» дає змогу підприємству своєчасно реагувати на проблеми та приймати управлінські рішення щодо їх вирішення, запобігати зайвим фінансовим витратам і в кінцевому результаті досягати поставлених стратегічних цілей.

Ефективність діяльності компанії відображає такий фактор, як прибуток або збиток. Також важливими факторами, які дозволяють проаналізувати виробничо-господарську діяльність підприємства є його активи, зобов'язання, власний капітал, показники рентабельності, індикатори ділової активності та фінансової незалежності підприємства тощо.

Наскільки ефективною є діяльність ТОВ «Нова Пошта Глобал», можна зробити висновок після проведення діагностики фінансового та майнового стану підприємства (табл.2.1).

Таблиця 2.1.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Нова Пошта Глобал» [41]

Фінансові індикатори	2020	2021	2022
1	2	3	4
1. Індикатори рентабельності (прибутковості)			
1.1. Коефіцієнт рентабельності капіталу (активів)	0,31	0,35	0,37
1.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,56	0,58	0,59
1.3. Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	0,88	0,90	0,84
2. Індикатори ліквідності			
2.1. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,32	1,31	1,35
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,80	0,86	0,89
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,24	0,24	0,24
3. Індикатори фінансової незалежності			
3.1. Коефіцієнт автономії	0,63	0,56	0,56
3.2. Коефіцієнт фінансового левериджу	1,84	1,76	1,82
3.3. Коефіцієнт Бівера	0,43	0,45	0,46
4. Індикатори ділової активності			

Продовження таблиці 2.1.

1	2	3	4
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	2,50	2,25	2,31
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,32	1,39	1,43
4.3. Середній термін погашення кредиторської заборгованості	276,13	263,19	254,43
4.4. Коефіцієнт протермінування кредиторської заборгованості	0,11	0,11	0,09
4.6. Середній термін погашення дебіторської заборгованості	316,82	324,45	308,23
4.7. Коефіцієнт протермінування дебіторської заборгованості	0,18	0,14	0,11
4.8. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	0,25	0,22	0,17
4.9. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	1,56	1,65	1,71
4.10. Середній термін обороту виробничих запасів	233,59	221,14	213,72
4.11. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,52	0,51	0,50
4.12. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	1,10	1,02	1,02

Отже, за вищеперерахованими показниками можна оцінити фінансовий та майновий стан ТОВ «Нова Пошта Глобал» (табл.2.1). За індикаторами рентабельності можна визначити наскільки ефективною є діяльність підприємства та його здатність забезпечити прибутковість діяльності. Коефіцієнт рентабельності капіталу (активів) зростає, що свідчить про те активи в кожному наступному періоді використовуються активно для генерації прибутку підприємства. Власний капітал підприємства збільшується від 2020 року, про що свідчить рентабельність власного капіталу.

Індикатори ліквідності вказують на спроможність підприємства виконувати свої платіжні зобов'язання вчасно. Наприклад, індикатор загальної ліквідності перевищує значення 1, а це означає, що підприємство має достатньо ресурсів для виконання своїх зобов'язань; коефіцієнт абсолютної ліквідності, який становить 0,24, підтверджує те, що підприємство може сплатити свої зобов'язання негайно.

Аби оцінити стійкість фінансового стану підприємства та здатність продовжувати діяльність підприємства без залучення зовнішніх джерел фінансування було розраховано індикатори фінансової незалежності.

Розрахунок коефіцієнта автономії доводить, що ТОВ «Нова Пошта Глобал» має здатність покрити свої потреби власним капіталом, без залучення інших зовнішніх джерел. Проте з кінця 2020 року цей коефіцієнт дещо скорочується, оскільки підприємство розширило свою діяльність в декількох іноземних країнах, підвищило свої потужності, закупило нове обладнання та найняло більшу кількість працівників, що призвело до збільшення витрат та відповідно необхідності залучення інвестицій та кредитних коштів[44].

Загалом індикатори ділової активності вказують на те, що досліджуване підприємство досить ефективно використовує свої ресурси для своєї діяльності. Про це свідчать високі показники, які перевищують критеріальні значення. Терміни погашення кредиторської та дебіторської зобов'язаності скорочуються в кожному наступному періоді. Підприємство має змогу погасити свої кредитні зобов'язання в термін менший року, що свідчить про високу ділову активність та ефективне управління ресурсами. Досить високим показником є фондівдача, яка є більшою від 1, що визначає наскільки ТОВ «Нова Пошта Глобал» ефективно управляє своїми операційними процесами, запасами, маркетингом та виробництвом та ефективно генерує прибуток.

2.2 Аналіз проблем митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»

ТОВ «Нова Пошта Глобал» надає послуги у сфері логістики не тільки в Україні, а й закордоном, тобто компанія є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності. Предметом діяльності є експорт та імпорт вантажів для фізичних та юридичних осіб.

Для здійснення міжнародних операцій на підприємстві створений операційний департамент, який включає в себе 5 відділів та 979 працівників. Саме працівники операційного відділу опрацьовують вантаж та документи для міжнародних відправлень. Керівники даного департаменту щоденно контактують з іноземними контрагентами щодо міжнародних передач товарів,

щодо супровідних документів, проблемних вантажів, митного оформлення посилок тощо.

Наразі ТОВ «Нова Пошта Глобал» співпрацює з понад 25 країнами, в більшості з них вже відкриті відділення «Нова Пошта», а в кількох, таких як Молдова та Грузія функціонують представництва. Підприємство планує розширювати свої кордони і експортувати та імпортувати вантажі до понад 35 країн світу. Найбільша кількість посилок ввозиться та вивозиться з Польщі, Румунії, Литви, Німеччини, Грузії, Молдови, Чехії, Великобританії, Китаю та інших. Динаміку експорту та імпорту посилок ТОВ «Нова Пошта Глобал» з іноземних країн наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2.

Динаміка експорту та імпорту ТОВ «Нова Пошта Глобал» за країнами [42]

Країни-контрагенти	Експорт, млн. грн.				Імпорт			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Польща	223,4	235,7	258,8	332,9	245,1	253,3	276,7	241,6
Литва	-	135,4	139,2	167,9	-	136,2	142,8	176,3
Молдова	189,9	195,3	197,5	213,6	197,6	199,1	204,2	234,8
Грузія	104,5	108,4	116,2	137,8	87,9	89,5	95,5	102,8
Чехія	-	-	-	24,2	-	-	-	35,1
Німеччина	-	-	-	27,9	-	-	-	38,7
Великобританія	-	-	26,4	47,7	-	-	41,5	63,2
Румунія	-	-	36,9	49,8	-	-	55,6	74,5
Інші	41,8	50,3	67,1	72,2	48,9	55,3	70,9	76,9

Отже, за наведеними даними у табл.2.2 можна зробити висновок, що імпорт перевищує експорт майже в кожному періоді, окрім 2022 року, оскільки через початок війни в Україні зросла кількість вимушено переміщених осіб. Нова Пошта Глобал допомагала українцям перевозити закордон особисті речі. Для цього був створений спеціальний тариф, який передбачав знижку для українців, які відправляли свої особисті речі закордон в межах від 30% до 75%.

Найбільша кількість посилок відправляється до Польщі та Литви, оскільки з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну багато українців переїхали саме в ці країни.

На рис.2.1. проілюстровано динаміку експорту та імпорту ТОВ «Нова Пошта Глобал» за 2019 -2022 рр.

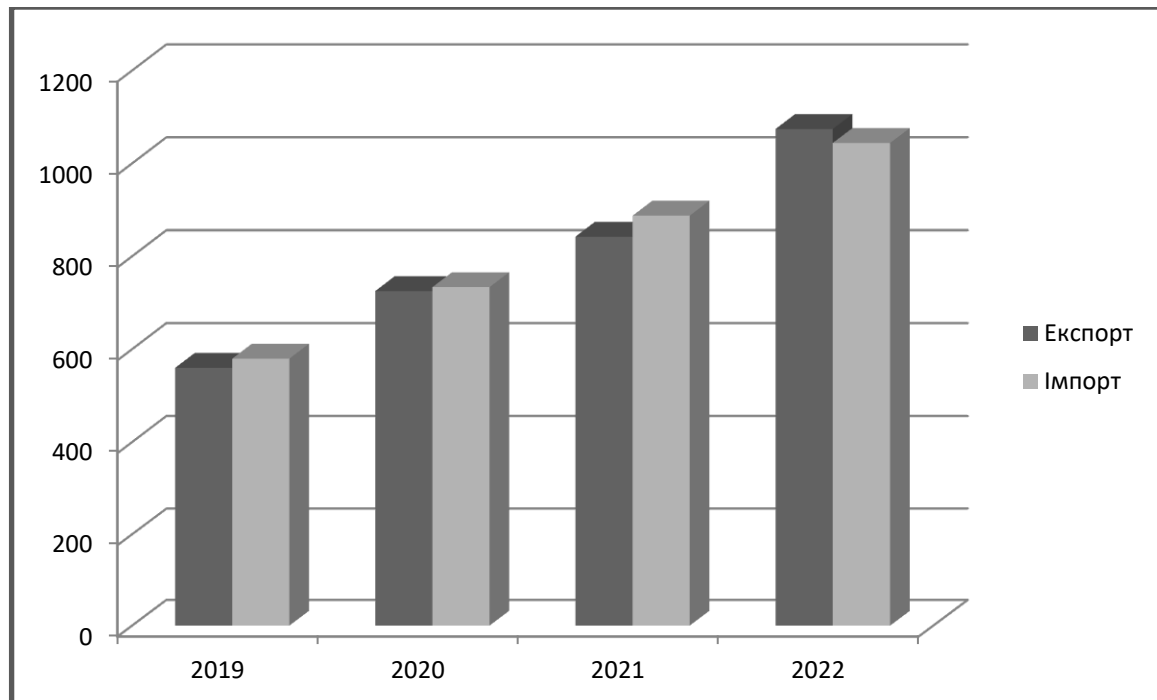

Рис.2.1. Динаміка експорту та імпорту ТОВ «Нова Пошта Глобал» за 2019-2022 рр. [42]

На рис.2.1. можна спостерігати, що і експорт, і імпорт протягом досліджуваного періоду зростає. Якщо порівнювати динаміку експорту та імпорту, то протягом 2019-2021 рр. імпорт перевищує експорт, тобто сальдо є від’ємним, а в 2022 р. – навпаки.

ТОВ «Нова Пошта Глобал» є лідером в сфері міжнародних логістичних послуг в Україні. Кількість клієнтів збільшується з кожним днем, обсяг вантажів росте, що вимагає гнучкості, стрімкого розвитку та прискорення виконання основних операційних процесів для зростання конкурентоспроможності підприємства на вітчизняному та міжнародному ринках.

Митне оформлення товарів займає основну частку операційних процесів ТОВ «Нова Пошта Глобал». Особливої уваги потребує митне оформлення товарів подвійного призначення, оскільки воно вимагає дотримання особливих умов та стандартів. Експрес перевезенням вантажів подвійного призначення аналізоване підприємство почало відносно недавно – з початком війни, коли

почалося ввезення та оподаткування гуманітарної допомоги для населення та Збройних Сил України. Після ухвалення Верховною Радою законопроекту про спрощення митного оформлення та звільнення від сплати митних платежів, імпорту товарів подвійного призначення до України набрав більших обертів. З 2022 року у товарній структурі імпорту до України більшу частину займає товар військового та подвійного призначення. На рис. 2.2. наведено динаміку імпорту товарів подвійного використання за 2019-2022 рр.

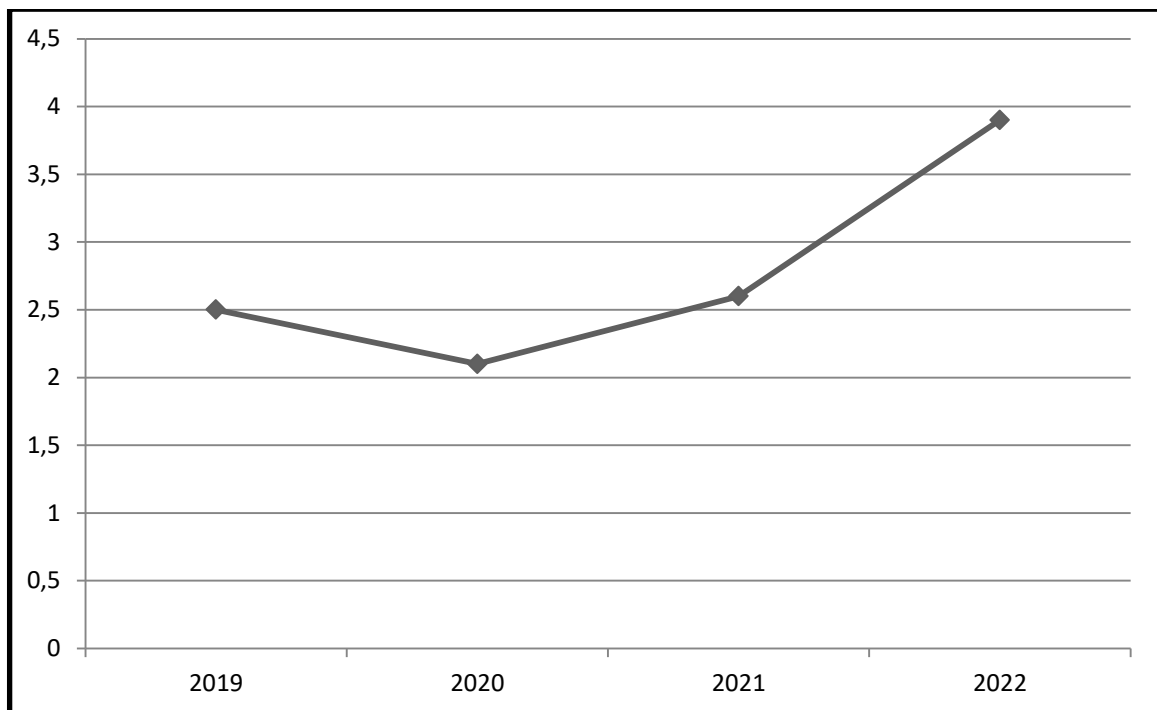

Рис.2.2. Динаміка імпорту товарів подвійного призначення за 2019-2022 рр. [42]

Отже, спостерігаємо стрімке зростання імпорту товарів подвійного використання з початку 2022 року, яке зумовили військові дії на території України, а також спрощення урядом правил ввезення товарів військового та подвійного призначення. В попередніх періодах обсяг аналогічного товару в 1,5 менший та не варіює.

Однією з найбільших проблем митного оформлення товарів подвійного використання є складність ідентифікації таких товарів та віднесення їх до категорії контрольованих продуктів та технологій, що в свою чергу може спонукати до штрафних санкцій підприємств, що може викликати і фінансові проблеми підприємства. Досить складною процедурою є отримання висновків

та дозволів Держекспортконтролем для міжнародних передач таких товарів, що викликає додаткові часові та фінансові витрати для підприємства. Також намагання ввезти контрольовані товари через митний кордон без дозвільних документів може загрожувати безпеці держави та негативно впливати на репутацію компанії.

Структура вантажів із товарами подвійного призначення наведено на рис. 2.3.

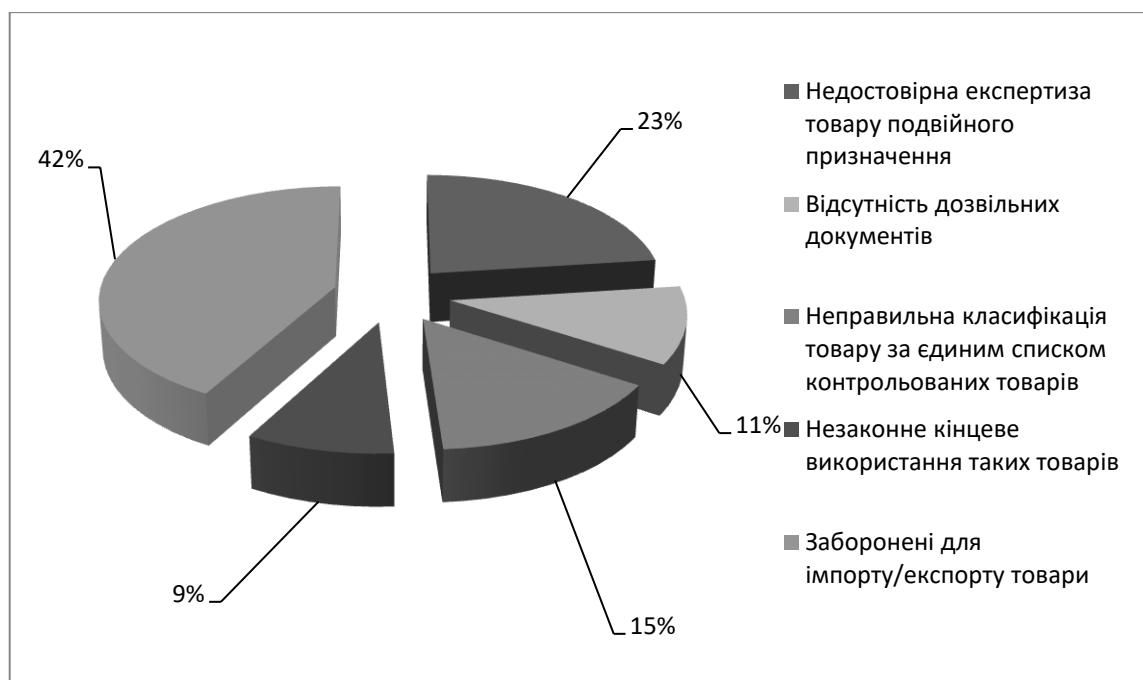

Рис. 2.3. Причини відмови у наданні дозволу ТОВ «Нова Пошта Глобал» на міжнародну передачу товарів подвійного призначення Держекспортконтролем

З рис. 2.3. можна зауважити, що більше половини вантажів з вмістом товарів подвійного призначення не отримали дозволів від ДСЕКУ через помилки чи технічні проблеми, пов'язані з невідповідністю чи відсутністю супровідних документів, незаконним використанням таких товарів кінцевим споживачем, некоректним віднесенням таких товарів до єдиного списку контрольованих товарів у галузі експортного контролю тощо. Це свідчить про те, що підприємство втрачає кошти, які б воно могло отримати у разі міжнародної передачі товарів подвійного призначення.

Для товарів подвійного використання часто вимагається наявність детальної технічної документації, яка демонструє їхні властивості, можливості

та потенційні застосування. Однак, ця документація може бути обмеженою або недоступною з міркувань конфіденційності або безпеки.

Список товарів подвійного призначення може різнитися в різних країнах, і їхня класифікація може оновлюватися з часом відповідно до змін у технологіях та міжнародних політичних обставинах.

Процес митного оформлення будь-якого вантажу є складним та багатофункціональним, проте митний контроль та митне оформлення товарів військового використання та подвійного призначення вимагають виконання особливих умов та чіткого, конкретного дотримання митного законодавства.

Щоб запобігти розповсюдженню зброї масового знищення та шкоди для суспільства і економіки держав, існує державний експортний контроль, який регулює забезпечення захисту інтересів національної безпеки. Процедура експертизи товарів подвійного використання та визначення їх належності до контрольованих є довготривалою та складною.

Оскільки ТОВ «Нова Пошта Глобал» відносно нещодавно почала займатися міжнародним перевезенням та митним оформленням товарів подвійного призначення, в її діяльності виникають деякі складнощі, пов'язані з цими процесами.

Вагомою та складною для вирішення є проблема отримання дозволів, висновків та ліцензій на експорт та імпорт товарів подвійного використання. Ця проблема може виникнути через довготривале проведення експертизи таких товарів для їх ідентифікації та надання дозвільних документів для міжнародної передачі, неправильну ідентифікацію товарів подвійного використання, помилкові висновки органів виконавчої влади чи відмова у наданні таких дозволів взагалі. Експорт або імпорт товарів подвійного призначення часто підпадає під суворі регуляторні вимоги. Перевірка відповідності цим вимогам і отримання необхідних дозволів може бути довгим і складним процесом.

Наслідками неправильно ідентифікованого товару можуть бути порушення митних правил, розповсюдження зброї масового знищення,

порушення міжнародних зобов'язань, погіршення репутації компанії, накладення штрафних санкцій на підприємство.

Найчастіше експертизами займаються державні служби експортного контролю і через це виникає низка проблем: бюрократія, корупція, великий обсяг звернень до Державної служби експортного контролю тощо. Внаслідок цього відбуваються затримки вантажів та можуть виникнути додаткові фінансові витрати, затрати часу та простої вантажів.

Ще однією проблемою на ТОВ «Нова Пошта Глобал» при митному оформленні товарів подвійного використання є відсутність технології здійснення митного оформлення товарів подвійного використання. Досить багато часу витрачається на ідентифікацію товару, його належність до контрольованого, визначення коду УКТЗЕД товару, його функції, характеристики та властивості, сфери застосування даного товару, заборони чи обмеження в країнах іноземного контрагента при експорті таких товарів тощо.

Через відсутність сформованого чіткого технологічного процесу митного оформлення, підприємство стикається з постійними затримками доставки вантажів, втратою потенційного прибутку та клієнтів, порушення митних правил, виникненням додаткових витрат.

Отже, митне оформлення товарів подвійного використання вимагає чіткої послідовності процесів, починаючи із отримання супровідних документів на вантаж та отримання дозволів на міжнародну передачу товарів подвійного використання від Державної служби експортного контролю України до випуску в обіг товарів подвійного призначення, забезпечивши національну безпеку. Окрім цього, є потреба в уникненні бюрократії при отриманні ліцензій та сертифікатів для товарів військового використання та подвійного призначення від органів виконавчої влади для пришвидшення процесу митного оформлення вантажів.

Ефективне митне оформлення є ключовим аспектом зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Нова Пошта Глобал». Співпраця з митними органами та оновлення процесів митного контролю можуть

допомогти впоратися з проблемами та затримками, що виникають при перетині кордонів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ «НОВА ПОШТА ГЛОБАЛ»

3.1 Обґрунтування пропозицій щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»

Наведені в підрозділі 2.2 проблеми митного оформлення товарів подвійного використання ТОВ «Нова Пошта Глобал» негативно впливають на розвиток підприємства, на його конкурентоспроможність на вітчизняному та міжнародному ринках, дохід тощо. Компанія потребує найшвидшого їх вирішення, оскільки таким чином вона зможе закріпитися на іноземних ринках, вийти на нові, забезпечити стабільний прибуток, експортувати високотехнологічні товари українського походження, а також забезпечити населення та Збройні Сили України на період війни необхідними товарами, які можуть належати до контрольованих.

Проблеми митного оформлення товарів подвійного призначення на ТОВ «Нова Пошта Глобал» та рекомендації до їх вирішення наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Проблеми митного оформлення товарів подвійного призначення на ТОВ «Нова Пошта Глобал» та рекомендовані шляхи вирішення

№	Проблеми	Рекомендовані шляхи вирішення проблем
1	2	
1	Відсутність чіткої технології опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення	Розроблення конкретної, чіткої технології опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення
2	Неправильні висновки органів виконавчої влади стосовно належності товарів подвійного призначення до контрольованих.	Отримання дозволу від Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів в галузі експортного контролю

Перша проблема виникла на підприємстві через брак досвіду та знань стосовно митного оформлення товарів подвійного призначення, через незнання митного законодавства, низьку кваліфікацію працівників в галузі експортного контролю товарів подвійного призначення, відсутність конкретних етапів оформлення таких товарів та відсутність розподілу обов'язків між працівниками підприємства.

Оскільки до введення воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 року «Нова Пошта Глобал» не займалася перевезенням товарів подвійного призначення, відповідно вона немає досвіду технологічного процесу митного оформлення таких вантажів. Ця проблема несе за собою часові витрати, оскільки через неналагоджений процес опрацювання супровідних документів для товарів митного оформлення, подання заяв на отримання дозволів від Держекспортконтролю, митного оформлення таких товарів вантаж простоює на складі довгий період, Відповідно клієнти компанії скаржаться на таку ситуацію, відмовляються від отримання послуг «Нової пошти», що в свою чергу призводить до втрати прибутку компанії. Щоб уникнути цих ризиків керівництву ТОВ «Нова Пошта Глобал» варто прийняти управлінське рішення щодо створення чіткої технології митного оформлення товарів подвійного призначення на основі митного законодавства, розподілити обов'язки між працівниками та створити систему контролю даного процесу. Створення чіткого технологічного плану стане підказкою для працівників, дозволить визначити орієнтовну тривалість митного оформлення вантажів та зекономити час для пошуку відповідей на різноманітні організаційні питання щодо митного оформлення товарів подвійного призначення.

Друга проблема є складнішою та збитковішою для ТОВ «Нова Пошта Глобал», ніж попередня проблема. Відмова у наданні дозволу на експорт чи імпорт товару подвійного призначення, помилковий висновок та довгий час надання таких дозволів можуть призвести до втрати постійних клієнтів компанії, втрати прибутку чи навіть до збитку підприємства. Щоб уникнути таких ризиків, компанії варто отримати дозвіл від Державної служби

експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів подвійного використання згідно з Наказом Державної служби експортного контролю №82 [34]. Хоча така експертиза має тільки рекомендаційний характер, орган виконавчої влади повинен брати до уваги висновки експерта, який проводив недержавну експертизу товару подвійного призначення. Таким чином, компанія зможе самотужки визначити чи справді товар належить до списку контрольованих товарів і потребує спеціального дозволу від Держекспортконтролю чи цей товар на даний час потрапляє під спрощену процедуру митного оформлення, передбачену Постановою КМУ №174 [45].

Митне оформлення товарів подвійного призначення має певні особливості та стандарти, жорсткіші та більш регульовані, ніж при митному оформленні звичайних товарів. Воно вимагає більш чіткого та точного планування і організування опрацювання супровідних документів на такий товар фахівцями, подання митної декларації митними брокерами, а також митного оформлення державними митними інспекторами.

ТОВ «Нова Пошта Глобал» не має створеної конкретної послідовності процедур для митного оформлення товарів подвійного призначення, що впливає на затримки вантажів на ЦСС, незадоволення клієнтів, надмірні зусилля працівників для виконання зайвої непотрібної документальної роботи, додаткові фінансові витрати для найму зовнішніх аудиторів, експертів, брокерів та інших фахівців. Щоб мінімізувати та уникнути цих ризиків на ТОВ «Нова Пошта Глобал» було розроблено технологію опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення. Схему запропонованої технології наведено в Додатку Б.

Всі етапи митного контролю та митного оформлення товарів, які підлягають експортному контролю проводять відповідно до митного законодавства України. При експорті товару з України варто зважати на митне законодавство країни, в яку цей товар ввозитиметься.

Після прибуття товару на центральну сортувальну станцію, всі вантажі пропускають через скануючу систему Rapiscan. Кожен вантаж сканують та

оглядають, ознайомлюються з супровідними документами митні інспектори. Перший етап опрацювання вантажу, який містить товар подвійного призначення передбачає поміщення таких товарів в зону митного контролю на ЦСС, та передача супровідних документів в операційний департамент для їхнього подальшого опрацювання. Експортер зобов'язаний надати повний пакет супровідних документів для «Нової Пошти Глобал» в паперовому або електронному вигляді.

Супровідні документи на вантаж для фізичних осіб[46]:

1. Всі сторінки паспорта отримувача посилки
2. Інвойс на товар, який прямує в посилці
3. Чек або виписка з банку
4. Сертифікат кінцевого споживача за формою щодо використання у заявлених цілях товарів, які підлягають державному експортному контролю

Супровідні документи на вантаж для юридичних осіб [46]:

1. Комерційний інвойс, завірений підписом директора компанії та печаткою
2. Документ, який підтверджує вартість та походження товару (товарний чек, видаткова накладка, фактура тощо)
3. Нотаріально завірена копія картки обліку особи, яка здійснює операції з товарами (витяг з реєстру осіб, які здійснюють операції з товарами)
4. Нотаріально завірена копію зовнішньоекономічного договору
5. Нотаріально завірена специфікація
6. Інші додаткові документи (сертифікат якості, фітосанітарний, ветеринарний, екологічний сертифікати та інші)
7. Сертифікат кінцевого споживача за формою щодо використання у заявлених цілях товарів, які підлягають державному експортному контролю

Отримавши всі документи у паперовому чи електронному вигляді, фахівець роботи із митницею повинен передати повний пакет документів на попередню експертизу товарів подвійного призначення, що буде другим етапом пропонованої технології митного оформлення товарів подвійного призначення.

Основною метою експертизи є ідентифікація товарів, встановлення належності товарів до списку товарів, які підлягають державному експортному контролю.

Завдання експертизи товарів подвійного призначення [47]:

- найменування товару, основні технічні характеристики, специфічні ознаки, які вказують на належність даного товару до списку товарів, які підлягають державному експортному контролю;
- основна сфера використання аналізованого товару – цивільна чи військова;
- відповідність товару опису, наданого заявником разом із заявою на проведення експертизи;
- фізичні, хімічні та якісні показники товару;

У випадку, якщо за результатами попередньої експертизи виявлено, що товар належить до товарів військового використання, подальша експертиза не проводиться.

Термін проведення експертизи залежить від трудомісткості процесу проведення експертизи та обсягу наданих матеріалів для опрацювання. Кінцеві терміни повинні бути погоджені із отримувачем вантажу.

Перед початком проведення недержавної експертизи матеріали потрібно зареєструвати в установленому порядку та передаються експертам під розпис. Після отримання письмового розпорядження від організатора експертизи, технічного завдання та всіх матеріалів, експерт може розпочинати проведення експертизи. Протягом експертизи експерт може оглядати товар, вимірювати та розраховувати необхідні показники.

Після закінчення проведення експертизи експерт повинен скласти письмовий висновок стосовно ідентифікації товару подвійного призначення. Висновок засвідчується підписом експерта, який проводив попередню експертизу та печаткою юридичної особи, яка має повноваження на проведення недержавної експертизи в галузі державного експортного контролю.

Недержавна експертиза має тільки рекомендаційний характер, тому наступним етапом є проведення державної експертизи товару подвійного призначення Держекспортконтролем. Призначатися експертами не можуть представники організацій, зацікавлених у результаті експертизи. Термін проведення державної експертизи центральним органом виконавчої влади не може перевищувати 30 днів з дня подання повного пакету документів, необхідних для проведення такої експертизи. Основна мета державної експертизи у галузі державного експортного контролю полягає в наданні або відмові у наданні суб'єктам господарювання-заявникам дозволу на міжнародну передачу товарів подвійного призначення.

Основними завданнями центрального органу виконавчої влади під час проведення експертизи є:

- оцінка товару на можливість нести загрозу національним інтересам держав;
- аналіз розповсюдження зброї масового знищення;
- визначення належності аналізованого товару до списку товарів, які підлягають державному експортному контролю;
- оцінка можливості надання дозволу на експорт, імпорт товарів подвійного призначення юридичним особам;

Якщо під час експертизи Держекспортконтролем виявлено належність товару до військового призначення, видається відмова суб'єкту господарювання на право експорту чи імпорту даного товару. В протилежному випадку – Держекспортконтроль надає юридичній особі висновок (дозвіл) на право міжнародної передачі товару подвійного використання [48; 49].

У випадку відмови в наданні дозволу на вивезення чи ввезення товару через невідповідність документації, неповного пакету документів, суб'єкт господарювання має можливість перепідготувати повний пакет документів та подати заново на експертизу до центрального органу виконавчої влади.

Четвертий етап – проведення митного оформлення товару подвійного призначення можливий тільки після отримання дозволу на право експорту чи імпорту товару подвійного призначення від ДСЕСУ.

Міжнародні експрес-відправлення (далі – МЕВ) для фізичних осіб, вартістю до 150 € після проведення експертизи випускаються у вільний обіг. Для МЕВ, вартістю понад 150 € для фізичних осіб оформляється митна декларація М-16. Для МЕВ, які перевищують суму 10 000 € оформляється вантажно-митна декларація (ВМД).

Для МЕВ, вартістю до 150 € для юридичних осіб потрібно надіслати заяву на адресу Київської міської митниці ДФС встановленого зразка згідно ПКМУ № 450 від 21.05.2012[50]. МЕВ, які перевищують 150 € оформляють за допомогою вантажно-митної декларації (ВМД).

На відправку вантажу, вартістю якого не перевищує 150 € не нараховуються митні платежі. У випадку перевищення вартості товару еквівалентом 150 €, нараховується ввізне мито в розмірі 10% від перевищення 150 € та 20% ПДВ.

Якщо вартість товару становить 300 €, то:

Ввізне мито = $(300 - 150) * 10\% = 15 \text{ €}$

ПДВ = $((300 - 150) + 15) * 20\% = 33 \text{ €}$

Сума митних платежів становитиме $15 + 33 = 48 \text{ €}$.

Окрім цього, з 1 березня 2022 року згідно з Постановою КМУ №174[45] було спрощено процедуру митного оформлення гуманітарної допомоги, яка може включати товари військового та подвійного призначення.

Митний брокер подає митну декларацію на митницю для оформлення. Після проходження митного контролю та митного оформлення, вантаж відправляється до отримувача, який повинен сплатити митні платежі та доставку при отриманні на відділенні «Нової Пошти».

Запропонована технологія дасть змогу ТОВ «Нова Пошта Глобал» визначити приблизний термін відправлення вантажу з вмістом товару подвійного призначення до клієнта, зекономити час на невизначеність стосовно

процедур митного оформлення та митного контролю таких товарів, зберегти фінансові ресурси, які раніше використовувалися для найму позаштатних експертів для проведення недержавних експертиз товарів подвійного призначення тощо, а також буде своєрідною підказкою для працівників операційного департаменту. Для керівників підприємства така технологія дає можливість контролювати та регулювати кожен етап виконання робіт, пов'язаних із митним оформленням товарів подвійного призначення.

3.2 Пропозиції спрощення процедури отримання дозволу Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів

Найбільш ризикованими процедурами під час експортного контролю товарів подвійного використання є процедури віднесення цих товарів до списку контрольованих: класифікація та ідентифікація товарів, надання експертних висновків про дозвіл міжнародних передач таких товарів, митне оформлення.

За чинним законодавством України вся відповідальність за безпеку національних інтересів країни покладається на експортера високотехнологічних товарів, до яких можуть належати товари військового використання та подвійного призначення. Оскільки ТОВ «Нова Пошта Глобал» надає для своїх клієнтів послугу митного оформлення вантажів, відповідальність переходить на неї.

Державна експертиза товарів подвійного призначення, яку проводить Державна служба експортного контролю України, може бути складною та довготривалою через великий обсяг роботи, брак відповідних спеціалістів-експертів, бюрократію, корупцію. Таким чином суб'єкт господарювання, в даному випадку ТОВ «Нова Пошта» втрачає велику кількість фінансових та часових ресурсів, що в свою чергу може призвести до зриву термінів поставки відповідних вантажів, втрати потенційних клієнтів компанії та втрати прибутку.

Щоб уникнути втрат часу через довготривале проведення технічних експертиз, а також переконання в правильності висновків ДСЕСУ ТОВ «Нова Пошта» може подати заяву до органів виконавчої влади на отримання дозволу на проведення недержавних експертиз товарів подвійного використання. Тим самим підприємство зможе визначати чи товари належать до підконтрольних чи ні, пришвидшуючи проведення державної експертизи та переконуючись у достовірності пізніше проведеної державної експертизи товарів подвійного використання.

Відповідно до Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» суб'єкт господарювання має право на проведення внутрішньофірмового експортного контролю[30].

На рис. 3.1. проілюстровано послідовність дій ТОВ «Нова Пошта Глобал» для отримання повноважень проведення недержавних експертиз у галузі державного експортного контролю.

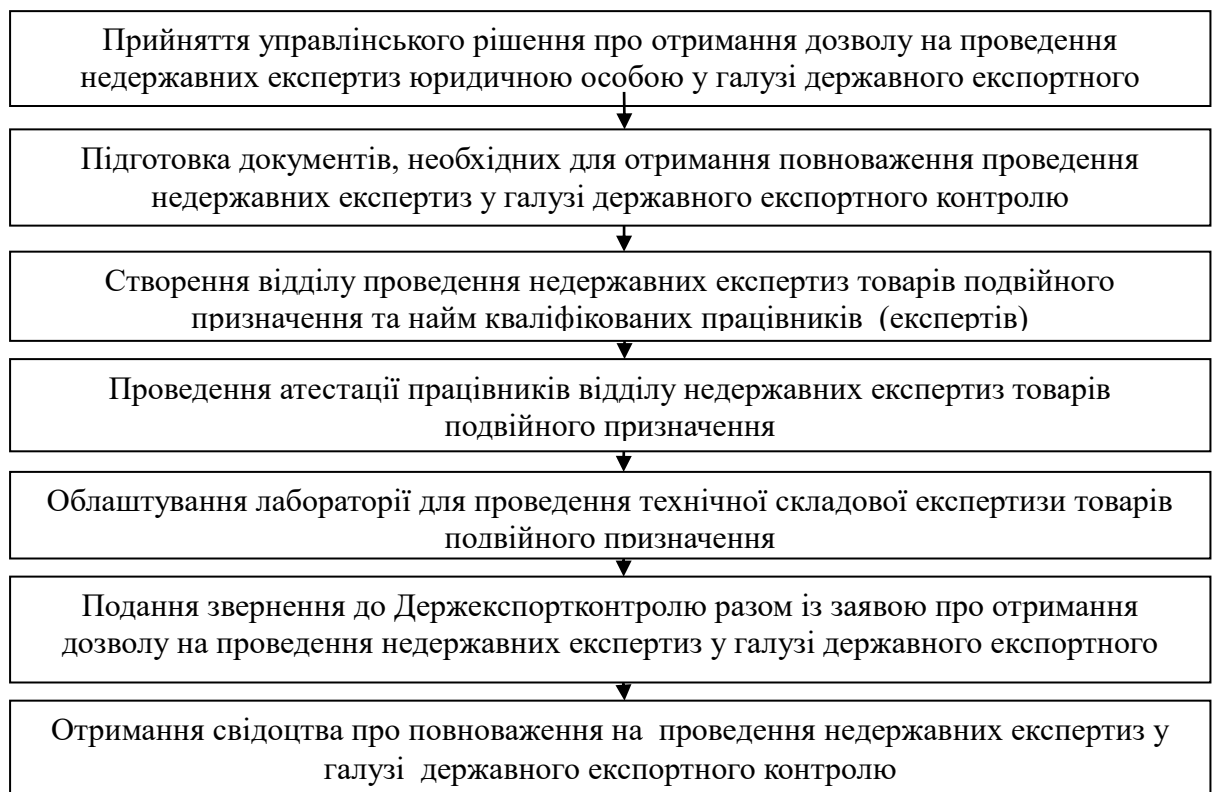

Рис.3.1. Послідовність дій для отримання повноважень на недержавні експертизи експортного контролю

Для отримання повноважень на проведення недержавної експертизи товарів подвійного призначення є надсилання юридичною особою листа зі зверненням до Держекспортконтролю. В листі має бути чітко вказана мета даного звернення. До листа також додається перелік документів, передбачений пунктом 2 Інструкції про порядок надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю [34]:

- заяву щодо отримання повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі експортного контролю;
- нотаріально завірені копії статуту, установчого договору та свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи – заявника,
- нотаріально завірені копії довідки Держкомстату України про включення юридичної особи – заявника до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;
- завірену керівником ксерокопію ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності, пов'язаного з експертизою товарів, щодо яких планується одержати повноваження довідки про реєстрацію юридичної особи - заявника в податкових органах;
- довідку щодо характеру виробничої діяльності із зазначенням конкретних галузей науки і техніки, за якими юридична особа - заявник спеціалізується, та основних видів продукції (робіт, послуг), що виробляються (надаються) юридичною особою;
- довідку щодо чисельності і спеціалізації штатних працівників - експертів та їх кваліфікаційного рівня;
- довідку щодо чисельності і спеціалізації позаштатних експертів, яких передбачається залучати для проведення недержавної експертизи товарів; завірену керівником копію спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею та інших документів, яких вимагає ДСЕКУ.

Заява розглядається Експертною комісією при Держекспортконтролі, до якої входять представники Мінборони України, Служби Безпеки України,

Державної Митної Служби, Мінпромполітики України, Державної космічної агенції України та інших центральних органів центральної влади до 45 днів з дня подання юридичною особою повного пакету документів, зазначеного вище. ДСЕКУ може продовжити термін розгляду поданої заяви до 90 днів.

В разі погодження Експертною комісією надання юридичній особі, Держекспортконтроль вносить даний суб'єкт господарювання до Реєстру юридичних осіб, які мають повноваження на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю та видає їй свідоцтво про повноваження.

Для проведення недержавної експертизи товарів керівник ТОВ «Нова Пошта Глобал» повинен призначити експертів, які є висококваліфікованими спеціалістами, мають вищу освіту, відповідну кваліфікацію та спеціальність за дипломом і професійні знання з питань, що досліджуються, а також виконують посадові обов'язки, пов'язані з провадженням діяльності з товарами подвійного призначення. Зважаючи на обсяг роботи у галузі експортного контролю на підприємстві, керівнику слід найняти 7 експертів для проведення недержавних експертиз товарів подвійного призначення, які вважатимуться штатними працівниками. А також слід набрати допоміжний персонал для проведення таких експертиз. Для найму висококваліфікованого працівника на посаду експерта недержавних експертиз у галузі державного експортного контролю директору департаменту найму працівників слід провести конкурсний відбір. Окрім цього, підприємство може залучати і позаштатних експертів для проведення таких експертиз.

На підприємстві слід сформувати окремий відділ в операційному департаменті – відділ недержавних експертиз у галузі державного експортного контролю. Очолювати департамент повинен менеджер, який контролюватиме роботу експертів та складатиме щорічні звіти, які необхідні для контролю Держекспортконтролем за використанням юридичною особою повноважень згідно з наказом ДСЕКУ № 82 від 15.03.2006 [34]. Кожен працівник даного відділу повинен щорічно проходити атестацію, яку контролюватиме

центрального орган виконавчої влади. Важливим аспектом для проведення технічних експертиз товарів подвійного призначення є облаштування лабораторії для таких експертиз з потрібним обладнанням та технічним забезпеченням. Також підприємству варто забезпечити наявність скануючих систем, які використовують інноваційні технології огляду об'єктів митного контролю.

Таким чином, запропонований захід полегшить та пришвидшить етап проведення експертиз товарів які потребують експортного контролю. Компанія зможе самотужки визначати чи належить товар до контрольованих та визначатиме основну сферу його використання.

Відповідно до результатів розроблення рекомендованих шляхів вирішення проблем, наведено технологію реалізації заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» (див. Додаток В).

Відповідно до наведеної в таблиці в Додатку В технології реалізації заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал», вона складається з 8 етапів та буде виконана приблизно за 37 днів. Для реалізації даної технології необхідні трудові ресурси, а саме працівники управлінського та інституційного рівня; програмно-технічні ресурси у вигляді інтернет-ресурсів, програмного забезпечення Cargo, яким користується підприємство та інформаційні ресурси: нормативно-правові акти, звітність підприємства та загальнодоступна довідкова інформація.

В табл. 3.2 наведено організаційне забезпечення реалізації заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал».

Кошторис витрат на реалізацію заходів на удосконалення митного оформлення товарів подвійного використання ТОВ «Нова Пошта Глобал» наведено в Додатку Г.

Таблиця 3.2.

**Організаційне забезпечення реалізації заходів щодо удосконалення МФ
товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»**

Відповідальні виконавці	Чисельність, ос.	Функції	Відповідальність і повноваження
Регіональний директор	2	Контролює та регулює процес розроблення та реалізації заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»	Відповідає перед генеральним директором за прибутковість підприємства через реалізовані заходи, уникнення штрафних санкцій та зростання конкурентоспроможності підприємства на ринку
Директор операційного департаменту	1	Бере участь в розробці технології митного оформлення товарів подвійного призначення, проводить переговори з зовнішніми спеціалістами та контрагентами	Відповідає перед регіональним директором за збільшення кількості міжнародних відправлень товарів подвійного призначення
Юристконсультант	2	Проводить консультації стосовно нормативно-правових актів та їх використання в реалізації заходів удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення.	Відповідає перед регіональним директором стосовно нормативної бази, якою керується ТОВ «Нова Пошта Глобал»
Бухгалтер	2	Розробляє кошториси та бюджети для реалізації заходів; Аналізує фінансову звітність підприємства та консультує стосовно залучення додаткових джерел надходжень на підприємстві.	Несе відповідальність перед директором департаменту фінансів за наявність власних та залучених коштів підприємства, їх розподіл, розрахунок витрат та позитивний показник прибутку
Менеджер митно-брокерських операцій	2	Розробляє стандарти та послідовність виконання процесів підготовки документів фахівцями відділу митно-брокерських операцій для митного оформлення товарів подвійного призначення	Відповідає перед регіональним директором за встановлення стандартів та технологій виконання операційних процесів працівниками митно-брокерського відділу
HR-менеджер	2	Займається наймом працівників для реалізації заходів удосконалення діяльності підприємства; проводить інструктаж; проводить перевірку знань та атестацію працівників	Відповідає перед директором департаменту управління персоналом щодо найму висококваліфікованих працівників, надання їм організаційної інформації, офіційне працевлаштування найманих працівників

Отже, за складеним в Додатку Г кошторисом витрат на реалізацію заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» розраховали суму загальних витрат: на перший запропонований захід підприємству потрібно буде сплатити 20 000 грн., які входять до статті адміністративних витрат та були використані для залучення аудиторської фірми; для другого запропонованого заходу підприємство витрачає 186 500 грн., які також належать до статті адміністративних витрат та використовуються для заробітної платні експертів проведення недержавних експертиз у галузі державного експортного контролю.

Бюджет надходжень та видатків по заходах щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» на 2023 р. наведено в табл. 3.3.

Отже, за наведеною табл. 3.3 можна зробити висновок, що витрати, понесені ТОВ «Нова Пошта Глобал» на реалізацію заходів щодо удосконалення митного оформлення товарів подвійного призначення повністю покриваються власними коштами підприємства, оскільки пропоновані заходи є прибутковими.

Таблиця 3.3

Бюджет надходжень та видатків по заходах щодо удосконалення МФ товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал» на 2023 р.

Показники	Всього за рік, грн.	
	Розроблення конкретної, чіткої технології опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення	Отримання дозволу від Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів в галузі експортного контролю
1. Надходження:	200 000	686 500
1.1. Власні джерела:	200 000	686 500
1.1.1. Прибуток	200 000	686 500
1.1.2. Амортизаційний фонд		
1.2. Залучені джерела:		
1.2.1. Емісія акцій чи пайові внески		
1.2.2. Інвестиції		
1.3. Позичені кошти		
1.4. Повернення ПДВ		
1.5. Інші джерела		

фінансування		
<i>Продовження таблиці 3.3.</i>		
2. Видатки:	200 000	686 500
2.1. На матеріали, комплектування, напівфабрикати, сировину		
2.2. Заробітна плата з відрахуваннями виробничого персоналу		
2.3. За загальновиробничими накладними витратами		
2.4. За адміністративними витратами	200 000	686 500
2.5. За витратами на збут		
2.6. За іншими операційними витратами		
2.7. За іншими витратами		
3. Сальдо	0	0

ВИСНОВОК

Митне оформлення товарів подвійного призначення є складною та багаторівневою процедурою, що вимагає чіткої координації між державними органами, наявності прозорих нормативно-правових механізмів та високого рівня фахової підготовки посадових осіб. У контексті загострення безпекової ситуації, зокрема в умовах воєнного стану, держава зобов'язана забезпечити дієвий контроль за переміщенням таких товарів, аби запобігти їхньому використанню у терористичних або воєнно-агресивних цілях. Водночас, з метою підтримки обороноздатності країни та оперативного реагування на гуманітарні потреби, українське законодавство передбачає спрощення митних процедур для визначених категорій товарів, що підкреслює важливість балансу між національною безпекою та економічною ефективністю.

ТОВ «Нова Пошта Глобал» є динамічною, інноваційною та ефективною логістичною компанією, яка активно розвивається як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Завдяки чітко структурованій системі управління, стратегічному плануванню, автоматизованому контролю та ефективному використанню фінансових ресурсів підприємство демонструє стабільні показники рентабельності, високий рівень ділової активності та фінансової стійкості. Розширення мережі відділень, інвестиції в ІТ-технології, професійний кадровий склад і партнерство з міжнародними компаніями забезпечують конкурентоспроможність «Нова Пошта Глобал» і зміцнюють її позиції як одного з лідерів у сфері логістики та експрес-доставки.

ТОВ «Нова Пошта Глобал» є лідером на українському ринку логістичних послуг, та зараз компанія активно просувається на міжнародний ринок. Товариство співпрацює з понад 20 країнами, в більшості з них вже відкриті відділення «Нова Пошта», а в кількох, таких як Молдова та Грузія функціонують представництва. Підприємство планує розширювати свої кордони і експортувати та імпортувати вантажі до понад 35 країн світу.

Найбільша кількість посилок ввозиться та вивозиться з Польщі, Румунії, Литви, Німеччини, Грузії, Молдови, Чехії, Великобританії, Китаю та інших.

Процес митного оформлення будь-якого вантажу є складним та багатофункціональним, проте митний контроль та митне оформлення товарів військового використання та подвійного призначення вимагають виконання особливих умов та чіткого, конкретного дотримання митного законодавства. Оскільки ТОВ «Нова Пошта Глобал» відносно нещодавно почала займатися міжнародним перевезенням та митним оформленням товарів подвійного призначення, в її діяльності виникають проблеми, пов'язані з цими процесами.

Досить вагомою проблемою ТОВ «Нова Пошта Глобал» при митному оформленні товарів подвійного використання є відсутність технології здійснення митного оформлення товарів подвійного використання. Через те, що багато часу затрачається на ідентифікацію товару, його належність до контрольованого, сфери застосування даного товару, заборони чи обмеження в країнах іноземного контрагента при експорті таких товарів тощо, підприємство стикається з постійними затримками доставки вантажів, втратою потенційного прибутку та клієнтів, порушення митних правил, виникненням додаткових витрат. Щоб мінімізувати та уникнути цих ризиків на ТОВ «Нова Пошта Глобал» було запропоновано технологію опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення.

Експорт чи імпорт товарів подвійного призначення часто потрапляє під суворі регуляторні вимоги. Проблема отримання дозволів, висновків та ліцензій на експорт та імпорт товарів подвійного використання потребує управлінського впливу. Вона може виникнути через довготривале проведення експертизи таких товарів для їх ідентифікації та надання дозвільних документів для міжнародної передачі, неправильну ідентифікацію товарів подвійного використання, помилкові висновки органів виконавчої влади чи відмова у наданні таких дозволів взагалі. Щоб уникнути втрат часу через довготривале проведення технічних експертиз, а також переконання в правильності висновків ДСЕСУ ТОВ «Нова Пошта» варто звернутися із запитом до органів виконавчої влади на

отримання дозволу на проведення недержавних експертиз товарів подвійного використання. Запропонований захід полегшить та пришвидшить етап проведення експертиз товарів які потребують експортного контролю. Компанія зможе самотужки визначати чи належить товар до контрольованих та визначатиме основну сферу його використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галака С. П., Гришуткін О. М., Кондратов С. І., Перепелиця Г. М., Сівер О. І. Експортний контроль в системі міжнародної безпеки: навч. посіб. Київ: КВІЦ, 2013. 368 с.
2. Накліцький Д. Митне оформлення товарів на період воєнного стану: ключові новації для бізнесу. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/news/210518_mitne-oformlennya-tovarv-na-perod-vonnogo-stanu-klyuchov-novats-dlya-bznesu.
3. Мазур І., Желізко Ю. М. Теоретичні засади здійснення контролю за товарами (технологіями) подвійного використання в системі економічної безпеки України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2024. № 1(224). С. 55-62.
4. Проблемні питання регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні: Системний звіт. 2015. URL: https://boi.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/sysrep_trade_ukr_pdf.pdf
5. Цвілий С. М., Скляр Н. М., Лоза К. М. Проблеми ідентифікації товарів подвійного використання при перетині митного кордону. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 4. С. 141-151.
6. Порядок використання в митних органах дозволів і висновків державної служби експортного контролю України. Посібник із експортного контролю України. 2019. URL: <http://exportcontrol.in.ua/>.
7. Сличко С. Удосконалення митних формальностей щодо товарів в міжнародних поштових та експрес відправленнях. *Публічне право*. 2022. № 3 (47). С. 17-24.
8. Ломейко Ю. А. Аналіз та напрями вдосконалення взаємовідносин між суб'єктами митного контролю. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 58-67.
9. Про оформлення міжнародних поштових та експрес-відправлень і затвердження Змін до Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного

адміністративного документа: Наказ Мінфіну № 6 від 04.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-23#Text>

10. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

11. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України № 549-IV від 20.02.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>.

12. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

13. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання: Постанова Кабінету Міністрів України № 86 від 28.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2004-%D0%BF#Text>.

14. Резолюція Ради Безпеки ООН 1540 від 28 квітня 2004 року. URL: <https://disarmament.unoda.org/wmd/sc1540/>.

15. Стратегія безпеки ЄС від 13.12.2003. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum:r00004>.

16. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї № 248 від 01.07 1968. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098

17. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення №187 від 13.01.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182

18. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення № 187 від 16.10.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182

19. Регламент ЄС № 428/2009 від 05.05.2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32009R0428>.

20. Вассенарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання від 01.07.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_177#Text.

21. Деякі питання отримання, розподілу, використання та обліку гуманітарної допомоги для задоволення потреб енергетики в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.07.2022 № 824. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2022-%D0%BF#Text>.

22. Про митне оформлення товарів військового призначення та подвійного використання: Лист Держмитслужба України від 15.06.2006 № 11/1-10/6537-ЕП. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6537342-06#Text>.

23. Про затвердження Положення про порядок проведення експертизи в галузі державного експортного контролю: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 15.07.1997 № 767. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-97-%D0%BF#Text>.

24. Про розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері військово-технічного співробітництва з іноземними державами: Указ Президента України від 20.03.2002 № 276/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2002#Text>.

25. Про затвердження Інструкції про порядок заповнення заяв щодо отримання дозвільних документів, документів про гарантії та інших документів, що надаються Держекспортконтролем: Наказ Держекспортконтроль 09.01.2004 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-04#Text>.

26. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

27. Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку, на період воєнного стану та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 № 224. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-2022-%D0%BF#Text>

28. Про перелік товарів, на міжнародні передачі (імпорт) яких не поширюється дія Закону України “Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання” у період воєнного стану на території України: Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 09.12.2022 № 1378. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-2022-%D0%BF#Text>.

29. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 № 1807. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-%D0%BF#Text>.

30. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20.02.2003 № 549-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>.

31. Желіско Ю. М. Прогнози розвитку експортного контролю за товарами подвійного використання в підприємстві в післявоєнний період. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, 2023. № 36. С. 234-241.

32. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

33. Про порядок надання повноважень на право здійснення експорт, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.1998 № 838. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-98-%D0%BF#Text>.

34. Про затвердження Інструкції про порядок надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю: Наказ Держекспортконтроль від 15.03.2006 № 82. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-06#Text>.

35. Про затвердження Положення про порядок надання гарантій та здійснення державного контролю за виконанням зобов'язань щодо

використання у заявлених цілях товарів, які підлягають державному експортному контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.05.1999 № 920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/920-99-%D0%BF#Text>.

36. Про затвердження Порядку державної атестації системи внутрішньофірмового експортного контролю, створеної суб'єктом здійснення міжнародних передач товарів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1080. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1080-2003-%D0%BF#Text>.

37. Про затвердження Порядку розгляду справ про порушення юридичними особами вимог законодавства у галузі державного експортного контролю: Наказ Мінекономрозвитку України від 16.12.2013 № 1490. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0101-14#Text>.

38. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в галузі державного експортного контролю: Наказ Мінекономрозвитку України від 27.01.2014 № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0304-14#Text>.

39. Звіт з управління ТОВ «Нова Пошта» за 2024 рік. URL: <https://api-cdn.novaposhta.ua/sitecard/misc/doc/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%202024.pdf>

40. Звіт сталого розвитку ТОВ «Нова Пошта» за 2022 рік. URL: https://novaposhta.ua/csr/zvit_zi_stalogo_rozvitku_2022/.

41. Звіт сталого розвитку ТОВ «Нова Пошта» за 2023 рік. URL: https://novaposhta.ua/csr/zvit_zi_stalogo_rozvitku_2023/.

42. ТОВ «Нова Пошта Глобал»: офіційний веб сайт. URL: <https://novaposhtaglobal.ua/>

43. Відділення та поштомати ТОВ «Нова Пошта Глобал». URL: <https://nova.global/ua-ua/offices/>.

44. Фінансова звітність ТОВ «Нова Пошта Глобал». URL: <https://clarity-project.info/edr/38130410/yearly-finances>.

45. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>

46. Митне оформлення: ТОВ «Нова Пошта Глобал»: офіційний веб сайт. URL: <https://novaposhtaglobal.ua/mytne-oformlennya/>.

47. Довідник з експортного контролю України. Практичні питання для експортерів / Ю. О. Виборнова, Є. О. Грицай, О. М. Гришуткін [та ін]. Київ: КВІЦ, 2016. 580 с.

48. *Долуда І. І.* Адміністративна процедура при здійсненні експорту та імпорту товарів військового та подвійного призначення в Україні. *Адміністративне право і процес.*, 2022. № 4 (39). С. 91-105.

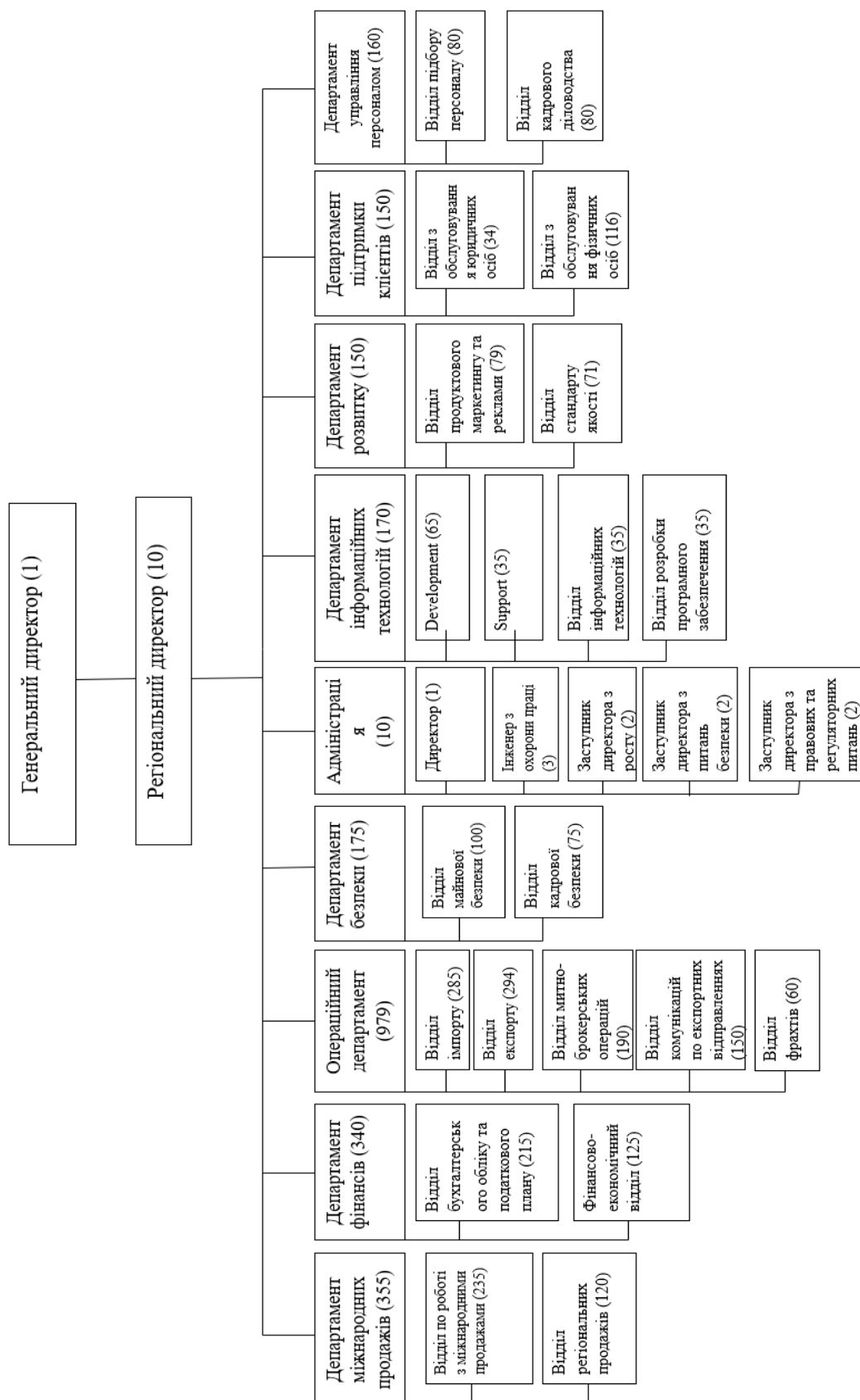
49. *Артюх Т. М., Рубан Ю. Г., Гура В. Л.* Державне регулювання експортного контролю міжнародних передач військової техніки та товарів подвійного використання в Україні. *Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів* : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25 березня 2022 року). Полтава :ПУЕТ, 2022. С. 181-186.

50. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text>

ДОДАТКИ

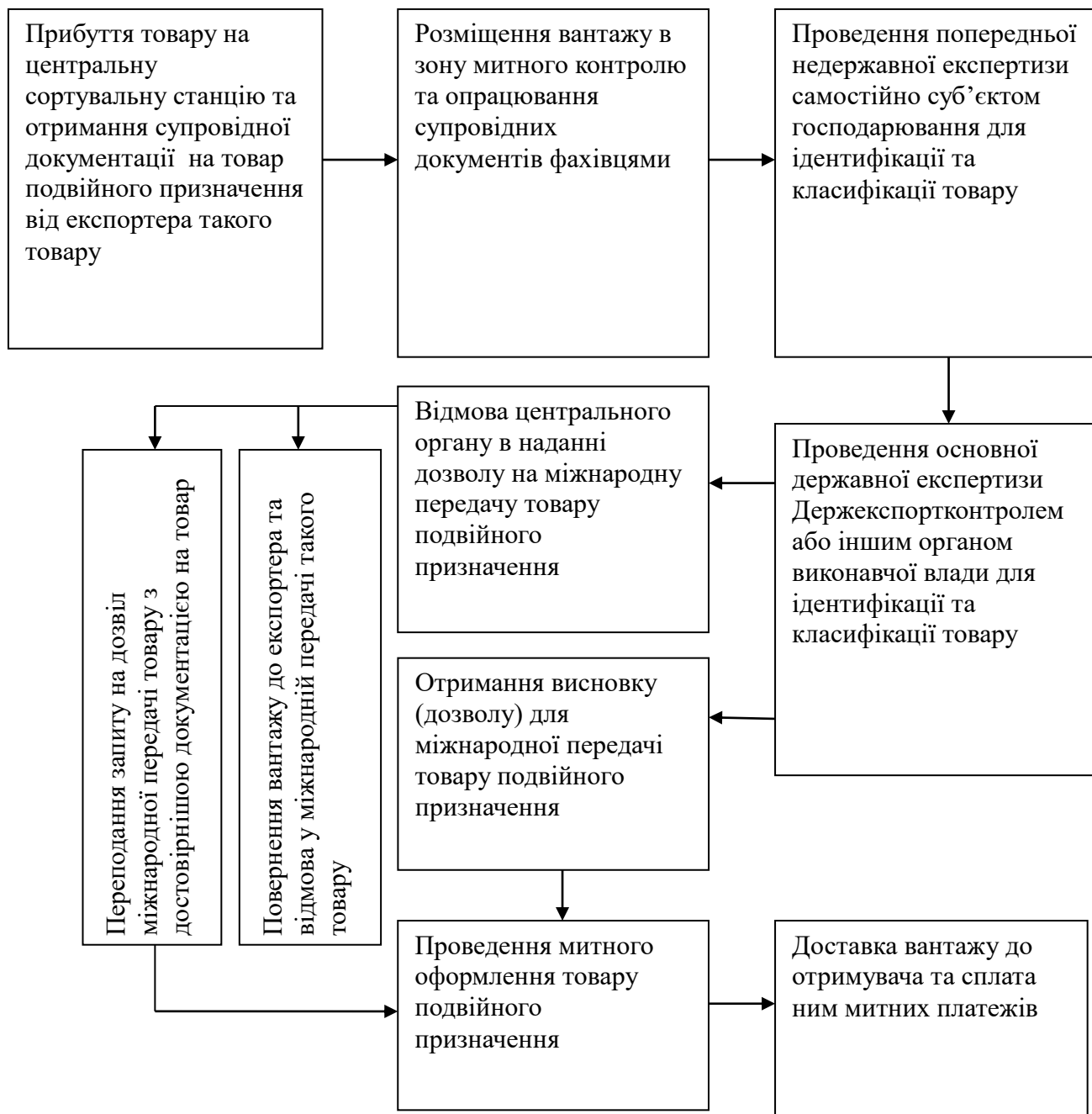
ДОДАТОК А

Організаційна структура ТОВ «Нова Пошта Глобал»

ДОДАТОК Б

Пропонована технологія опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення

ДОДАТОК В

Технологія реалізації заходів щодо удосконалення митного оформлення
товарів подвійного призначення ТОВ «Нова Пошта Глобал»

№ з/п	Етапи технології	Поопераційна структура етапу	Ресурсне забезпечення реалізації етапу	Очікувані тривалості етапу, дні
1	Аналізування та збір необхідної інформації для реалізації заходів	Аналіз проблемних процесів під час митного оформлення товарів подвійного призначення; Збір інформації стосовно тривалості митного оформлення відповідних товарів; Збір інформації про залучення ресурсів для митного оформлення;	Програмно-технічне забезпечення (комп'ютери, доступ до інтернету, програмне забезпечення Cargo); Трудові ресурси (юристконсульт, регіональні директори, менеджери відділів);	4
2	Ознайомлення з нормативною базою, необхідною для реалізації заходів	Збір нормативно-правової бази, яка регулює митне оформлення товарів подвійного призначення; Ознайомлення з внесеними змінами до нормативних актів за 2022-2023 рр.	Програмно-технічне забезпечення (комп'ютери, доступ до інтернету, програмне забезпечення Cargo); Трудові ресурси (юристконсульт, регіональні директори)	2
3	Проведення аудиторської перевірки для виявлення відхилень в проблемних явищах	Виявлення проблем фінансового стану підприємства; Виявлення штрафних санкцій, пов'язаних з митним оформленням товарів подвійного призначення; Виявлення невиконання планових показників;	Трудові ресурси (регіональні директори, директори департаментів, бухгалтери, менеджери відділів); Програмно-технічне забезпечення (комп'ютери, програмне забезпечення Cargo, фінансова звітність підприємства); Фінансові ресурси (витрати на залучення зовнішніх аудиторських фірм);	2
4	Набір працівників для реалізації заходів	Найм кваліфікованих працівників для відділу проведення експертиз в галузі експортного контролю; Проведення стажування для експертів; Проведення атестації експертів;	Трудові ресурси (рекрутери, директор відділу найму працівників); Фінансові ресурси (заробітна плата працівникам відділу експертиз; витрати на стажування спеціалістів);	14

<i>Продовження додатка В</i>				
5	Розроблення стандартів та правил стосовно удосконалення процесів	Створення чітких стандартів та технологій стосовно дотримання розроблених заходів;	Трудові ресурси (регіональні директори; директори департаментів; менеджери відділів); Інформаційні ресурси (щомісячні, щоквартальні звіти);	6
6	Створення бюджету щодо реалізації заходів	Розрахунок надходжень та витрат отриманих через реалізацію заходів;	Трудові ресурси (бухгалтери, регіональні директори)	3
7	Контролювання процесів пов'язаних з реалізацією заходів	Контроль за чітким виконанням технології розроблених заходів; Аналізування переваг та недоліків реалізованих заходів; Прийняття управлінських рішень щодо уникнення відхилень під час та після реалізації заходів;	Трудові ресурси (регіональні директори; директори департаментів; менеджери відділів); Програмно-технічне забезпечення (програмне забезпечення Cargo); Інформаційні ресурси (щомісячні, щоквартальні звіти);	3
8	Регулювання похибок, які виникли під час реалізації заходів	Вирішення можливих відхилень в контролюванні процесів, пов'язаних з реалізацією заходів	Трудові ресурси (регіональні директори, директори департаментів)	3

Додаток Г

Кошторис витрат на реалізацію заходів на удосконалення митного оформлення товарів подвійного використання ТОВ «Нова Пошта Глобал»

№ з/п	Перелік витрат у розрізі ключових статей	Обсяг витрат за кожним запропонованим заходом, грн.	
		Розроблення конкретної, чіткої технології опрацювання супровідної документації та митного оформлення товарів подвійного призначення	Отримання дозволу від Державної служби експортного контролю на проведення недержавної експертизи товарів в галузі експортного контролю
1	Прямі витрати на матеріали	-	-
	1.1.Сировина і основні матеріали	-	-
	1.2.Напівфабрикати і комплектування	-	-
	1.3.Паливо і енергія	-	-
	1.4.Будівельні матеріали	-	-
	1.5.Запасні частини	-	-
	1.6.Тара	-	-
	1.7.Інші матеріали	-	-
2	Прямі витрати на оплату праці	-	-
	2.1.Основна заробітна плата	-	-
	2.2. Додаткова заробітна плата	-	-
	2.3.Компенсаційні виплати	-	-
3	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування основних робітників, в тому числі:	-	-
	3.1.відрахування на пенсійне забезпечення	-	-
	3.2.відрахування на соціальне страхування	-	-
	3.3.страхові внески на випадок безробіття	-	-
4	Загальновиробничі витрати	-	-
	4.1.Витрати на управління виробництвом	-	-
	4.2. Витрати на амортизацію основних засобів та інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів	-	-
	4.3. Витрати на утримання (освітлення, опалення, водовідведення тощо), експлуатацію, ремонт та страхування основних засобів та інших необоротних матеріальних та нематеріальних активів загальновиробничого призначення	-	-
	4.4.Інші загальновиробничі витрати	-	-
5	Адміністративні витрати	200 000	686 500

	5.1. Витрати, пов'язані з управлінням підприємством	200 000	686 500
	5.2. Витрати на амортизацію основних засобів та інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів	-	-
	5.3. Витрати на утримання та обслуговування основних засобів та інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів	-	-
	5.4. Інші адміністративні витрати	-	-
6	Витрати на збут	-	-
	6.1. Витрати на утримання підрозділів підприємства, що пов'язані зі збутом	-	-
	6.2. Витрати на амортизацію основних засобів та інших матеріальних та нематеріальних активів	-	-
	6.3. Витрати на утримання, ремонт та експлуатацію основних засобів та інших матеріальних та нематеріальних активів	-	-
	6.4. Витрати на транспортування, страхування та перевалку готової продукції	-	-
	6.5. Витрати на гарантійний ремонт та гарантійне обслуговування продукції	-	-
	6.6. Витрати на маркетинг та рекламу	-	-
	6.7. Витрати на зберігання, навантаження, розвантаження і пакування	-	-
	6.8. Інші витрати, пов'язані зі збутом продукції	-	-
7	Операційні витрати, не пов'язані із виробничою діяльністю	-	-
8	Витрати підприємства, не пов'язані з операційною діяльністю	-	-
9	Інші витрати	-	-
	ВСЬОГО ВИТРАТ	200 000	686 500